

betrokken

**Proces-, Programma- en
Projectmanagement**

Retouradres: Postbus 10007, 8000 GA Zwolle

Participatieraad Zwolle

T.a.v. Mw. A. Wertheim

Stadskantoor
Lubeckplein 2
Postbus 10007
8000 GA Zwolle
Telefoon 14 038
J.Coes@zwolle.nl

www.zwolle.nl

Behandeld door Johan Coes
1 juni 2023
Datum Reactie op ongevraagd advies van de Participatieraad
Onderwerp Uw brief van 27 februari 2023 Ongevraagd advies beleid
opvang Oekraïense vluchtelingen

Geachte leden van de Participatieraad, geachte mevrouw Wertheim,

We hebben op 28 februari 2023 uw brief met aanbevelingen over het beleid opvang Oekraïense vluchtelingen ontvangen, waarvoor onze hartelijke dank. In de inleiding van uw brief geeft u een opsomming van zaken die in de gemeente goed gaan. Wij herkennen dit en zijn met u van mening dat er veel goed gaat. Professionals en inwoners van Zwolle bieden inderdaad sinds het begin van de grootschalige oorlog in Oekraïne, hulp en ondersteuning aan Oekraïense vluchtelingen. Het doet ons deugd dat u naast vele andere zaken ook van mening bent dat de organisatiestructuur van de gemeentelijke opvang goed is ingericht en dat er aandacht is voor de professionalisering van de woonbegeleiders waaronder het in dienst nemen van medewerkers die de moedertaal spreken. Ook wij vinden het zeer waardevol dat er in de opvang bewonersraden zijn opgestart.

Kernboodschap

U schrijft: "Hoewel de inzet groot is, constateren we diverse signalen en problemen. We gaan graag met u in gesprek over mogelijke oplossingen." Wij waren ingenomen met deze uitnodiging en op 13 april 2023 hebben de bij de opvang betrokken medewerkers van de gemeente en een vertegenwoordiging van de participatieraad elkaar gesproken. De onderwerpen zijn aan elkaar verduidelijkt, ontwikkelingen zijn gedeeld en dit is als een zeer waardevol moment ervaren. Hiervan is een verslag gemaakt die reeds aan u is verzonden en naar wij begrepen hebben akkoord bevonden.

Wij geven invulling aan het "Coalitieakkoord 2022–2026 Samen naar een waarde(n) volle toekomst". Daarin is opgenomen dat wij de komende jaren de verantwoordelijkheid nemen voor de opvang van vluchtelingen en asielzoekers. Uw advies houdt ons scherp om het bewonersperspectief in de opvang bij het verder professionaliseren niet uit het oog te verliezen.

Toelichting

Hieronder leest u onze reactie op uw adviezen.

Opvang

Datum

1 juni 2023

Ons kenmerk

In uw advies geeft u aan dat de opvang is opgezet in de eerste weken en maanden sinds het begin van de grootschalige invasie in Oekraïne. De verwachting was toen dat de oorlog kort zou duren en dat de meeste mensen op korte termijn terug zouden gaan. De opvang was geschikt voor een korte periode. Nu de opvang langer duurt, blijkt dat de huidige vorm van opvang niet goed geschikt meer is. Er is weinig privacy, in sommige situaties worden meerdere mensen uit verschillende gezinnen in kleine kamertjes bij elkaar gehuisvest. Er is veel stress en er is de wens om een betere woonvoorziening te hebben. Vooral voor jonge kinderen is andere opvang belangrijk omdat er op dit moment vaak geen rust en regelmaat mogelijk is in de opvang. Er is tot laat in de nacht rumoer. Traumatische ervaringen in combinatie met een te kleine leefruimte spelen een verzwarende rol. Fysieke ruimte en psychische ruimte is er nauwelijks doordat er te veel mensen langdurig in een kleine ruimte leven. De oorlog en opvang duurt langer en gaat naar alle waarschijnlijkheid nog heel veel langer duren. Wij adviseren in te zetten op andere woonruimte met meer privacy met name voor gezinnen met jonge kinderen.

Wij herkennen het en delen uw zorg. Dit onderwerp is uitgebreid aan de orde geweest in het gememoreerde gesprek. Wij hebben aangegeven dat we reeds bezig zijn om de opvang te verduurzamen door nieuwe huisvesting, zijnde gebouw Rembrandt, zodanig in te richten dat we maatwerk kunnen leveren voor o.a. gezinnen, met meer comfort en privacy. Ook is er het voornemen om de bestaande opvang te verduurzamen. Wij constateerden gezamenlijk dat er door de gemeente al invulling gegeven wordt aan het gegeven advies.

Integratie en leren van taal

U hebt signalen ontvangen dat de aanpak van de gemeente gericht is op het afschermen van Oekraïners. De opvang Oosterenk en de Oekraïense school vormen een kleine Oekraïense wijk op een kantorenterrein. De situatie duurt langer dan eerst werd gedacht. Een soortgelijke situatie heeft destijds plaats gevonden bij de komst van de Molukse gemeenschap in Nederland. Ook hier werd gedacht dat het maar korte tijd zou duren en werd er niet of onvoldoende geïntegreerd in de plaatselijke gemeenschap. Wetenschappelijke onderzoeken hebben aangetoond dat dit grote schadelijke effecten heeft gehad, toen de situatie langer dan slechts enkele maanden duurde. Oekraïners geven aan graag meer contact te willen hebben met de Zwollenaren. Wij adviseren om in te zetten op mogelijkheden om te integreren en als gemeente daarin de verantwoordelijkheid te nemen. De geluiden vanuit de inwoners zijn positief om vanuit hun kant zich in te zetten voor de integratie van Oekraïense vluchtelingen. Wij adviseren om de vluchtelingen mogelijkheden te geven om vanuit hun kant te integreren in de Zwolse samenleving en daarbij te ondersteunen.

De meeste Oekraïners leren de Nederlandse taal via verschillende kleinschalige vrijwilligersinitiatieven. Hoewel de deelnemers dankbaar zijn voor de inzet van vrijwilligers is er behoefte aan een gestructureerde cursus Nederlands als tweede taal te kunnen volgen. Commerciële aanbieders zijn echter te duur. Veel Oekraïners hebben werk gevonden. Het combineren van werk en het leren van taal blijkt lastig te zijn. Wij adviseren om professioneel taalonderwijs aan te bieden zodat zij Nederlands goed kunnen leren en dat deze cursus naast het werk kan worden gevolgd.

Datum

1 juni 2023

Ons kenmerk

In het gesprek hebben we uitgebreid stil gestaan bij integratie en het leren van taal. Gezamenlijk waren we van mening dat Oekraïners zoveel mogelijk zelfstandig moeten zijn. Wij werken dan ook vanuit de gemeentelijke opvang vraaggericht en scheppen de randvoorwaarden. De mensen moeten hun eigen leven vorm kunnen geven. Het is een vrijwillige integratie en de gemeente stimuleert de zelfstandigheid van de mensen. Oekraïense ouders hebben hier ook een rol in om de kinderen te laten integreren.

Er zijn wachtlijsten ontstaan bij het informele taalaanbod en met name komt dit door een capaciteitstekort. Wij zijn bezig om professioneel taalaanbod voor volwassenen te ontwikkelen. Er zijn middelen vanuit het Rijk toegezegd om taalonderwijs te geven. Dit is in de meicirculaire inderdaad het geval. De gemeente kan nu een plan uitwerken. We hebben gesproken over de wijze waarop de gemeente dit oppakt. Het traject van 10 weken start in september. Dan volgt er een vier weken traject om beter in beeld krijgen wat het taalniveau is en hoe snel mensen leren. Het zal dan steeds verder worden geprofessionaliseerd afhankelijk van de uitkomsten. De taallessen worden ook in de avonden aangeboden voor mensen die overdag werken. De participatieraad gaf in het gesprek aan dat ze hier enthousiast van worden en constateren dat hun adviezen al opgevolgd worden.

Medische zorg

U schreef in het advies: Bij de opvanglocatie Oosterenk is een huisartsenpost ingericht. Oekraïense vluchtelingen die bij particuliere gezinnen opgevangen worden mogen daar geen gebruik van maken. Zij zijn aangewezen op medische zorg van de huisartsen van de gezinnen waar de vluchtelingen verblijven. Dit lijkt niet te functioneren omdat vluchtelingen worden verwezen naar de huisartsenpost Oosterenk. Wij adviseren contact te leggen met de huisartsen in Zwolle en eenduidig beleid te voeren zodat duidelijk is waar Oekraïense vluchtelingen terecht kunnen wanneer zij een huisarts nodig hebben.

Wij herkennen dit. Op verzoek van de gemeente is een aantal maanden geleden door de Huisartsenvereniging de huisartsen per brief geïnformeerd dat het de bedoeling is dat ontheemden in particuliere opvang naar de huisarts gaan van de gezinnen waar de ontheemden verblijven. Uw advies is uitgevoerd.

Psychologische zorg

Omtrent dit onderwerp schreef u het volgende: Door de specifieke situatie waarin Oekraïense vluchtelingen verkeren (geen asielprocedure en dus geen uitzicht op de mogelijkheid om in Nederland te mogen blijven) ervaren veel mensen stress. Het lijkt een uitzichtloze situatie. Ze zijn onzeker over hun toekomst. Vaak gaat het om moeders met (jonge) kinderen waarvan de mannen in Oekraïne zijn gebleven. Aan de ene kant willen ze graag terug naar Oekraïne en naar hun mannen en aan de andere kant raken hun kinderen gewend aan Nederland en hopen ze hier te mogen blijven. Vooral voor de mensen uit de regio's die ernstig verwoest zijn door de oorlog of in bezette gebieden is het lastig om toekomstplannen te maken.

Mensen hebben veel trauma's ondervonden. Geschikte psychologische hulp is moeilijk vindbaar. Er zijn Oekraïense psychologen beschikbaar in Zwolle die ingezet kunnen worden. Dit is echter onmogelijk via de officiële kanalen. We adviseren u vluchtelingen de mogelijkheid te bieden gebruik te laten maken van Oekraïense psychologen/

Datum

1 juni 2023

Ons kenmerk

psychologen die de taal spreken. En de toeleiding via de SWT's te organiseren en te zoeken naar pragmatische oplossingen in deze.

De gewenste ontwikkeling herkennen we en volgen met meer dan warme belangstelling het toekomstig landelijk beleid dat Oekraïense psychologen hun landgenoten mogen helpen. Zo ontvingen we per brief van 12 mei 2023 het bericht van de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie over de laatste ontwikkelingen, in het bijzonder de vaststelling van de partijen die de coördinatie van onder meer de bemiddeling van Oekraïense psychologen naar werk op zich nemen. Hij verwacht dat de eerste psychologen medio 2023 aan het werk kunnen. Als wij op termijn Oekraïense psychologen in mogen zetten om psychosociale zorg te verlenen, zullen we dat zeker niet nalaten.

Actueel is dat de psychologische zorg verzorgd wordt door de praktijkondersteuner GGZ van de Zorgpost. Er is een tolkvoorziening zodat de taal geen belemmering hoeft te zijn om psychosociale zorg te verlenen. Verder wordt er verkend of andere trajecten zinvol zijn om adequate psychosociale zorg te verstrekken. .

Samenvattend werd door u geconstateerd dat er veel gedaan wordt om psychosociale zorg te verlenen en dat het advies om Oekraïense psychologen in te zetten, zodra het kan, op gevolgd wordt.

Oekraïense school

In uw brief gaf u aan, dat voor de kinderen in Zwolle en omgeving er een Oekraïense school is. Sommige kinderen wonen echter ver van de school vandaan. Ze vallen net buiten de mogelijkheid voor de schooltaxi, niet alle kinderen en ouders kunnen goed fietsen. Gebruikmaken van het openbaar vervoer is kostbaar. Het advies is om te kijken naar mogelijkheden voor deze kinderen. Wellicht is het mogelijk om een uitzondering te maken en een schooltaxi toe te staan of gratis OV aan te bieden voor het vervoer naar en van school. Wellicht zouden deze kinderen ook een fiets kunnen krijgen en fietslessen door een vrijwilliger 'maatje' aangeboden kunnen krijgen zodat zij alsnog zelfstandig met of zonder ouders naar school kunnen fietsen.

Wij herkennen het en de afdeling Leerlingenvervoer van de gemeente zet zich in voor fietsles voor kinderen. Dit wordt opgepakt samen met Travers. Er worden nu al fietslessen gegeven door vrijwilligers van Travers maar de belangstelling is niet erg groot. Kortom er wordt al aan het advies van de participatieraad gewerkt.

Werk en vrijwilligerswerk

U schrijft dat u blij bent dat veel Oekraïense vluchtelingen aan het werk zijn. Echter signaleert u enkele punten die u graag met ons wil delen. U stelt dat er nauwelijks plekken zijn waar Oekraïners aan het werk zijn waar ze hun competenties goed zouden kunnen toepassen. Vaak zijn dat werkplekken waar hard wordt gewerkt, met onhandige werkroosters, laagbetaald (kortom de banen waar Nederlanders niet graag aan het werk gaan). Daardoor is er veel uitval. Doordat velen geen Nederlands of Engels spreken, lukt het vaak niet om überhaupt een baan te vinden. Mensen willen heel graag aan het werk of nuttig zijn voor de samenleving, bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk. Sommige uitzendbureaus zijn gespecialiseerd om werk voor Oekraïners te vinden. Wij adviseren te stimuleren mensen op hun niveau aan werk te helpen, mensen te helpen om vrijwilligerswerk te vinden en of werkgevers aan te sporen om taalcursussen aan te bieden op de werkvloer. Er wordt nu door vluchtelingen veel vrijwilligersinzet gepleegd

Datum 1 juni 2023

Ons kenmerk

inzake hulpacties voor Oekraïne. Men zou graag ook vrijwilligerswerk willen doen om de Zwolse samenleving te helpen.

Wij herkennen dat veel Oekraïense ontheemden aan het werk zijn maar ook dat de taal een barrière is om aan het werk te gaan of om werk te vinden die aansluit op persoonlijke competenties. Landelijk is er op dit moment een studie gaande hoe de mensen op hun niveau aan het werk geholpen kunnen worden om de participatie en zelfredzaamheid te bevorderen. De verwachting is dat in het tweede kwartaal 2023 de plannen gepresenteerd worden en besluiten worden genomen. Omtrent taalaanbod verwijzen wij naar hetgeen genoemd is onder de kop Integratie en leren van taal. Ook om de zelfredzaamheid en participatie te bevorderen wordt momenteel, samen met de Oekraïners in de opvang op het Oosterenk, plannen gemaakt voor een zogenoemde Kinderclub. Dit zou heel goed georganiseerd kunnen worden door Oekraïners die vrijwilligerswerk willen doen. We hopen echt dat dit gaat lukken. Wij proberen Oekraïners steeds meer te betrekken bij zaken die ze zelf kunnen organiseren. Goede voorbeelden zijn dan ook de speciale kerkdiensten die gehouden worden.

Samenvattend werd er geconstateerd dat er landelijk plannen gemaakt worden om mensen goed naar werk te begeleiden. Eveneens dat de mensen al geholpen worden om vrijwilligerswerk te vinden.

Tot slot

U vond het gesprek aan de hand van het ongevraagde advies heel verhelderend en waardevol. Aan gemeentezijde is hetzelfde ervaren en waren we tevens blij dat wij op de verschillende onderdelen het verhaal konden vertellen en verduidelijken. Het gemeentelijk beleid wordt voortgezet met inachtneming van landelijke wijzigingen. We hebben afgesproken, indien nodig, dat we elkaar weten te vinden om signalen door te geven, vragen te stellen of elkaar te informeren. Zo houden we elkaar scherp. Dank daarvoor.

Met vriendelijke groet, namens burgemeester en wethouders,

Johan H. Coes
Programmamanager project Oekraïners